

УДК 378.014.5

УПЛЫЎ АДУКАЦЫІ НА ФАРМАВАННЕ ЧАЛАВЕЧАГА КАПІТАЛУ

Акімава Л.В. к.ф. н., дацэнт

Канавалава А.А. к. ф.н., дацэнт

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

На сучасным этапе развіцця эканомікі істотна мяняюцца характар працоўных адносін, змест і інтэнсіўнасць працы, у адпаведнасці з гэтым адбываюцца змены і ў фарміраванні чалавечага капіталу як высокакваліфікаванай рабочай сілы. У апошнія дзесяцігоддзі асновай прагрэсіўнага развіцця кожнай краіны становяцца адукаванасць і прафесійная кампетэнтнасць чалавека. Ва ўмовах інфармацыйнага і тэхналагічнага грамадства 21 стагоддзя прадукцыйныя сілы рэалізуюцца ў форме чалавечага капіталу, які на думку вучоных становіцца самым каштоўным рэсурсам, больш значным, чым тэрыторыя, прыродныя выкапні і назапашаныя багаці. Так, у сваёй працы "Задачи менеджменту ў 21 стагоддзі" П.Ф. Друкер адзначаў, што: «самым каштоўным актывам любой кампаніі 20 стагоддзя было вытворчае абсталяванне. Самым каштоўным актывам любой арганізацыі 21 стагоддзя – ... стануць яе працаўнікі інтэлектуальнай працы і іх прадукцыйнасць» [1]. Адукацыя, інфармацыя і вопыт становяцца галоўнымі крыніцамі развіцця. «Інфармацыя і веды ў постіндустрыяльным грамадстве набываюць выключна важную ролю ў вытворчым працэсе, якія разумеюцца... як непасрэдная прадукцыйная сіла» [2].

Такім чынам, адукацыя з'яўляецца найважнейшым складальнікам працэсу фарміравання чалавечага капіталу, паколькі не толькі дае магчымасць авалодаць старымі, ужо назапашанымі ведамі, але і садзейнічае атрымання новых ведаў у працэсе працы, а таксама забяспечвае ўмовы для іх вытворчасці ў будучыні. Гэта, перш за ўсё, адносіцца да вышэйшай прафесійнай адукацыі. Навукоўцы вылучаюць наступныя напрамкі ўздзеяння адукацыі на чалавека:

- адукацыя робіць працу работніка больш прадуктыўным, Павышэнне ўзроўню адукацыі і кваліфікацыі эканамічна актыўнага насельніцтва спрыяе павышэнню прадукцыйнасці працы ў эканоміцы, што неаднаразова пацверджана многімі эмпірычнымі даследаваннямі;

- адукацыя развівае прадпрымальніцкія навыкі ў працаўніка, робіць яго больш умелым арганізатарам і мэнэджэрам. Людзі, якія маюць адукацыю, не проста больш эфектыўна працуюць, але і больш рацыянальна выкарыстоўваюць рэсурсы, якія знаходзяцца ў іх распараджэнні;

- адукацыя павялічвае хуткасць здзяйснення і распаўсюджвання навуковых адкрыццяў. Гэта тлумачыцца тым, што далейшае развіццё навукі і тэхнікі немагчыма без высокакваліфікаваных навукоўцаў і інжынераў, якія з'яўляюцца генератарамі ідэй і ад якіх залежыць практычная рэалізацыя дасканалых адкрыццяў. Многія навуковыя распрацоўкі ажыццяўляюцца як у навучальных установах, так і нараджаюцца непасрэдна на працоўным месцы. Адукаваныя людзі больш імкнуча да інавацыйнай і крэатыўнай дзейнасці, да атрымання новых ведаў;

- адукацыя робіць інтарэсы чалавека больш рознабаковымі, ён становіцца больш мабільным і лепш уяўляе сабе магчымасці працаўладкавання. Адукаваны чалавек здольны хутчэй і больш паспяхова прайсці перападрыхтоўку па новай спецыяльнасці, што асабліва актуальна ва ўмовах жорсткай рыначнай канкурэнцыі;

- у сучасных умовах, акрамя прафесійных кампетэнцый, асаблівае значэнне маюць: уменне працаваць у камандзе, аналітычнае мысленне, веданне інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій, уменне хутка арыентавацца ў зменлівых умовах і інш.

З прычыны гэтага ў сучасных умовах людзі разглядаюцца не як працоўныя рэсурсы, а як уладальнікі чалавечага капіталу. Адпаведна на рынку працы прысутнічае не сам чалавек, а паслугі чалавечага капіталу.

Пунктам перасячэння інтарэсаў дзяржавы, грамадства і асобы выступае сучасная адукацыя. Паколькі чалавечыя рэсурсы з'яўляюцца здабыткам грамадства, палітыка ў сферы адукацыі з'яўляецца вырашальным фактарам у працэсе стварэння і трансляцыі ведаў, якія вызначаюць інавацыйны патэнцыял грамадства. На дзяржаўным узроўні ствараюцца неабходныя ўмовы для павышэння прафесійнай і сацыяльнай грамадскай насельніцтва, прырашчэння інтэлектуальнага капіталу, неабходнага для сацыяльна-эканамічнага развіцця. Характэрна, што пачынаючы з апошняй чвэрці мінулага стагоддзя, у эканамічна развітых краінах свету інвестыцыі ў веды растуць хутчэй, чым інвестыцыі ў асноўныя фонды. Напрыклад, у краінах-членах Арганізацыі эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця (АЭСР) у 90-я гады ўкладанні ў адукацыю і навуку павялічваліся ў сярэднім на 3,4% супраць 2,2% у асноўныя фонды. Гэтая тэндэнцыя мае аб'ектыўную эканамічную аснову, бо на долю новых ведаў, якія ўвасабляюцца ў тэхналогіях, прадуктах, паслугах, формах арганізацыі і кіравання вытворчасцю ў прамыслова развітых краінах, прыпадае да 80-95% прыросту ВУП [3].

Прынцыпова новым фактарам міжнароднага развіцця стала пандэмія каранавіруса. COVID-19 спрыяў сацыяльнай ізаляцыі людзей, у тым ліку выкладчыкаў і студэнтаў на працяглы час, што прымусіла сістэму

адукатыі аадаптавацца да новых тэхналогій і, перш за ўсё, да працы ва ўмовах дыстанцыйнага і онлайн-навучання.

Сферу адукатыі смела можна назваць адной з тых, на якую пандэмія аказала найвялікi ўплыў у глабальным маштабе. Больш за тое, сфера адукатыі і, перш за ўсё, вышэйшай адукатыі, стала адной з нямногіх, падрыхтаваных да пераводу большасці сваіх працэсаў у анлайн. Пры пераходзе ВНУ на анлайн навучанне большасць універсітэтаў узмацнілі супрацоўніцтва адзін з адным, нацыянальнымі органамі кіравання адукатыяй, арганізацыямі. Ва ўмовах пандэмічнага кантэксту ВНУ аказвалі адзін аднаму метадычную падтрымку па выкарыстанні лічбавых інструментаў у навучанні, выкладвалі ў бясплатны доступ актуальныя навучальныя курсы, на розных платформах ствараліся дыскусійныя групы студэнтаў і выкладчыкаў, дзе абмяркоўваліся важныя праблемы онлайн-навучання. У апошні час істотна ўзрасла колькасць прапаноў па праграмах павышэння кваліфікацыі розных катэгорый слухачоў у рэжыме анлайн.

Такім чынам, у сучасных умовах дзяржаве неабходна кардынальна мяняць стаўленне да сферы адукатыі, арганізацыі самога навучальнага працэсу, актыўна выкарыстоўваючы, у тым ліку, дыстанцыйнае і анлайн-навучанне. Гэта будзе садзейнічаць павышэнню якасці чалавечага капіталу і ўстойліваму развіццю дзяржаў на новай інавацыйнай аснове.

Літаратура

1. Друкер, П.Ф. Задачи менеджменту ў 21 стагоддзі. М.: Выд. дом "Вільямс", 2004. – С. 288.
2. Камароў, А.В. Банкаўская сістэма сучаснай Расіі: выклікі і рэаліі // А.В. Камароў, А.А. Пераверзева / Эканоміка. Бізнэс. Банкі. – 2017. – № 1 (18). – С. 65-75.
3. Мільнер, Б. Упраўленне ведамі ў сучаснай эканоміцы // Праблемы тэорыі і практыкі кіравання. – 2006. – № 9. – С. 8.
4. Капельшнікаў, Р.І. Трансфармацыя чалавечага капіталу ў расійскім грамадстве (на базе "Расійскага маніторынгу эканамічнага становішча і здароўя насельніцтва") / Р.І. Шляпшнікаў, А.Л. Лук'янава. – Масква: Фонд «Ліберальная місія», 2010. – 196 с.